

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/63/2021
Identifikačné číslo spisu:	8114220985
Dátum vydania rozhodnutia:	28.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:8114220985.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. U., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX Y. H. XXX, zastúpeného KAIFER advokátska kancelária s.r.o., so sídlom Fibichova 11, 040 01 Košice, IČO: 36 861 561, proti žalovanej Obec Lemešany, 082 03 Lemešany 186, IČO: 00 327 344, zastúpenej PALŠA A PARTNERI ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA spol. s r. o., so sídlom Masarykova 13, 080 01 Prešov, IČO: 36 492 086, o zaplatenie 4.500,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 13C/221/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 03. decembra 2020 sp. zn. 4Co/98/2019 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 03. decembra 2020 sp. zn. 4Co/98/2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 26. januára 2018 sp. zn. 13C/221/2014 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 3.020,55 eur spolu s 8,15 % úrokom z omeškania ročne z tejto sumy od 12.07.2014 do zaplatenia (I. výrok). V prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok) a rozhodol, že žalobca má nárok voči žalovanej na náhradu trov konania v rozsahu 34 %, o ktorých výške rozhodne súd po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (III. výrok).

1.1. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že predmetom konania začatého dňa 25.07.2014 bolo zaplatenie istiny 4.500,- eur spolu s 8,15 % úrokom z omeškania z tejto sumy od 12.07.2014 do zaplatenia a s náhradou trov konania. Žalobca sa domáhal zaplatenia tejto sumy ako protiplnenia za užívanie nehnuteľnosti KN-C parc. č. XXX/X, ostatné plochy o výmere 1000 m² v katastrálnom území a obci W., zapísanej na liste vlastníctva č. XXX Okresného úradu v Prešove, katastrálneho odboru, ktorej je výlučným vlastníkom a ktorú žalovaná užíva ako športový areál - ihrisko. Peňažná čiastka 4.500,- eur predstavuje súčin výmery nehnuteľnosti a sumy 1,5 eur ročne za 1 m² za obdobie od 01.07.2011 do 30.06.2014. Neskôr uviedol, že ku dňu 01.07.2009, s ktorým zákon č. 66/2009 Z. z. spája vznik zákonného vecného bremena, trval medzi právnou predchodkyňou žalobcu a žalovanou nájomný vzťah zmluvne dohodnutý nájomnou zmluvou č. 1/2004 zo dňa 19.10.2004, ktorý právna predchodkyňa žalobcu vypovedala výpoveďou zo dňa 28.05.2009, podanou na poštovú prepravu 11.06.2009. Nájomný

vzťah mohol potom skončiť najskôr uplynutím 6-mesačnej výpovednej lehoty dňa 31.12.2019. Okresný súd (v bode 14. rozsudku) ustálil, že medzi stranami nebolo sporné, že žalovaná mala ku dňu účinnosti uvedenej právnej úpravy zmluvne dohodnuté užívacie právo na základe nájomnej zmluvy uzatvorenej s predchádzajúcou vlastníčkou tohto pozemku (právnou predchodkyňou žalobcu) a tento nájomný vzťah zanikol na základe výpovede z nájmu danej v roku 2009. V roku 2011 a neskôr v čase, za ktorý si žalobca uplatňuje náhradu za užívanie pozemku už tento nájomný vzťah netrval. Sporná zostala otázka právneho režimu tohto pozemku (oprávnenie žalovanej na jeho užívanie) a eventúalna výška primeranej náhrady za jeho užívanie.

1.2. Okresný súd po citácii § 1 ods. 1 a ods. 2, § 4 ods. 1 a 2 zák. č. 66/2009 Z. z., § 100 ods. 1, § 107 ods. 1, § 451 ods. 1, 2 (v rozsudku nesprávne uvedenom ako odsek 1), § 458 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) dospel k záveru, že ku dňu účinnosti zák. č. 66/2009 Z. z. bola medzi obcou ako vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku uzavretá nájomná zmluva, situácia si nevyžadovala ako urgentná zásah štátu dočasne upraviť pomery vlastníka pozemku a vlastníka stavby na ňom zriadenej, preto ustanovenie § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. na tento pozemok nedopadá a právo zodpovedajúce vecnému bremenu žalovanej k tomuto pozemku nevzniklo. Ak žalovaná pozemok užívala aj po ukončení nájomnej zmluvy, robila tak bez právneho dôvodu a na úkor žalobcu sa bezdôvodne obohatila. Žalovaná tvrdenia žalobcu o vyčíslení primeranej náhrady za užívanie pozemku čiastkou 1,50 euro/m² ročne síce spochybnila, ale neuviedla a neodôvodnila vlastnú predstavu o výške primeranej náhrady. Okresný súd považoval takéto popretie za neúčinné a vychádzal z tvrdení žalobcu podopretých predloženými znaleckými posudkami vzhľadom na žalovanou vznesenú námietku premĺčania a 2-ročnú subjektívnu premĺčaciu dobu pri bezdôvodnom obohatení. Okresný súd žalobcovi priznal peňažnú náhradu podľa § 458 OZ so zohľadnením výmery pozemku 1000 m² a výške 1,5 eur/m² ročne za 2 roky spätne pred podaním žaloby, čo je za čas od 24.07.2012 do 24.07.2014 suma 2 x 1.500,- eur, spolu so zákonným úrokom z omeškania 8,15 % ročne. V bode 29. svojho rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že aj keby žalobcovi po zániku zmluvného práva nájmu vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu, náhrada za užívanie pozemku by nemohla byť jednorazová, ale musela by sa určovať postupne (opakovane) podľa dĺžky trvania zákonného obmedzenia vlastníctva žalobcu. To by vo výsledku pre strany sporu zrejme znamenalo obdobnú opakovanú peňažnú náhradu ako pri náhrade za neoprávnené užívanie pozemku bez právneho dôvodu, ku ktorému dospel okresný súd.

1.4. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil súd prvej inštancie ustanovením § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Žalobca bol v konaní o zaplatenie požadovanej náhrady za 3 roky úspešný v časti 2 rokov, čo predstavuje približne 67 % úspešnosť. Úspešnosť žalovaného predstavuje približne 33 %, takže žalobca má podľa pomeru úspechu nárok na náhradu trov konania v pomere 34 %.

2. Dňa 24. júna 2019 okresný súd vydal uznesenie č. k. 13C/221/2014-195 o oprave chyby v počítaní, ktorým opravil výrok rozsudku okresného súdu tak, že tento správne znie: „Žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 3.000,- eur spolu s 8,15 %-ným úrokom z omeškania ročne z tejto sumy od 12.07.2014 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietla. Žalobca má nárok voči žalovanej na náhradu trov konania v rozsahu 34 %, o ktorých výške rozhodne súd po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.“ Svoj postup odôvodnil ustanovením § 224 CSP a skutočnosťou, že namiesto správnej sumy 3.000,- eur vypočítanej za čas dvoch rokov pred podaním žaloby (1,50 eur/m² ročne x 1.000 m² x 2 roky) je vo výroku rozsudku uvedená suma 3.020,55 eur (vypočítaná za dva roky a 5 dní).

3. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 03. decembra 2020 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov prvoinstančného aj odvolacieho konania v rozsahu 100 % voči žalobcovi. V dôvodoch rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a v priebehu odvolacieho konania sa na skutkových zisteniach nič nezmenilo. Odvolací súd si ale neosvojil odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie s ohľadom na nesprávne právne závery v ňom uvedené, preto rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil.

3.1. Za nosnú odvoláciu námietku odvolania žalovanej (podaného voči I. a III. výroku rozsudku okresného súdu) odvolací súd označil námietku nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu. Uviedol,

že sa plne stotožňuje s právnou argumentáciou uvedenou v rozhodnutí Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6Co/32/2019 a za vlastný preberá názor, že na obdobie, za ktoré žalobkyňa uplatňuje náhradu, nedopadá žiadne zmluvné právo a tento priestor neistoty vyplňa zákonné vecné bremeno predstavujúce určitú náhradu pre prípad neexistencie dohody, aby tak nastal stav právnej istoty počas celej doby až po konečné riešenie, nie len pre časový okamih prvej minúty účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. Teleologický výklad jeho § 4 ods. 1 podporuje názor, že ak niet zmluvného práva užívať dotknutý pozemok, zo zákona vzniká právo obci užívať pozemok podľa práva z vecného bremena. Nie je dôvod zakladať vecné bremeno ex lege, ak existuje zmluva. A contrario tam, kde zmluvy niet, vzniká riziko neistoty a ako riešenie zákonodarca do budúcnosti upravil vznik vecného bremena. Slová zákona „ku dňu účinnosti“ len indikujú favorizovanie zmluvného vzťahu existujúceho v deň (resp. ku dňu) účinnosti zákona.

3.2. Vzhľadom na vyššie citované rozhodnutie Krajského súdu v Prešove č. k. 6Co/32/2019-417 zo dňa 21.05.2019, ako aj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo dňa 14.04.2016, sp. zn. 7Cdo/26/2014 zo dňa 24.03.2015 alebo rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 474/2013, I. ÚS 1/2012, IV. ÚS 539/2020 sa odvolací súd priklonil k právnemu záveru, že § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. je potrebné teleologicky vykladať tak, že ak niet zmluvného práva, z ktorého by vyplývalo oprávnenie užívať dohodnutý pozemok, vzniká zo zákona obci právo užívať pozemok, a to na základe zákonného vecného bremena. Samotné vecné bremeno vzniká ex lege dňom zániku existencie zmluvného práva bez ohľadu na to, či k nemu došlo pred, alebo až následne po účinnosti tohto zákona, ktorý o otázke náhrady za vecné bremeno mlčí. Odvolací súd poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 539/2020 z 28.10.2020 a na rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 227/2012 a uzavrel, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo vlastníčkovi zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona, alebo ku dňu zániku zmluvného práva. Žaloba bola podaná osobou, ktorá nespĺňa podmienku aktívnej legitímácie, pretože žalobca nebol v rozhodnom čase vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti. Odvolacia námietka premlčania stratila akékoľvek ďalšie opodstatnenie.

3.3. Odvolací súd zdôvodnil, že vec právne posúdil odlišne od posúdenia uvedeného v odôvodnení rozhodnutia súdu prvej inštancie a v iných rozhodnutiach odvolacieho súdu (napr. sp. zn. 17Co/67/2019, 12Co/31/2020, 20Co/63/2019, 7Co/174/2015), avšak v tomto rozhodnutí uviedol jednotlivé dôvody, ktoré odvolací súd viedli k odklonu od predchádzajúcich „skorších“ rozhodnutí tunajšieho odvolacieho súdu rešpektujúc čl. 2 ods. 3 Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého, ak sa spor na základe prihladenia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu.

3.4. Pri žiadosti žalovanej o zväzanie prerušenia tohto konania, odvolací súd vychádzal z ust. § 381 CSP, v zmysle ktorého odvolací súd nie je viazaný odvolacím návrhom žalovanej. Predmetná požiadavka bola žalovanou vznesená procesne ne kvalifikovane, bez riadneho odôvodnenia, iba ako súčasť odvolacej repliky. Vzhľadom na to odvolací súd uvedenú procesnú požiadavku strany sporu nepovažoval za kvalifikovane podaný návrh na prerušenie konania, ale iba za požiadavku na uváženie aplikácie ust. § 164 CSP upravujúceho možnosť fakultatívne zväziť prerušenie konania z pohľadu odvolacieho súdu.

3.5. Vo vzťahu k odvolaniu žalovanej voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie o trovách konania odvolací súd konštatoval, že nezistil žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočnosť situácie namietané žalovanou v odvolaní. Žalovaná v konečnom dôsledku bola v konaní plne úspešná, výsledok sporu v podobe zamietnutia žaloby nezávisel od úvahy súdu alebo znaleckého posudku, ale od právneho posúdenia veci súdom druhej inštancie.

3.6. O trovách celého konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Odvolanie žalovanej bolo dôvodné, preto jej bol priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti neúspešnému žalobcovi v plnom rozsahu.

4. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. a/, b/ CSP s návrhom, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie a aby žalobcovi voči žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4.1. Vadu zmätočnosti videl žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) v nepreskúmateľnosti, nedostatočnom odôvodnení a arbitrárnosti rozsudku odvolacieho súdu. Uviedol, že odvolací súd náležitými argumentmi

a právnymi úvahami nevyvrátil správnosť záverov súdu prvej inštancie, najmä, že nárok na peňažné plnenie voči žalovanej žalobcovi patrí titulom vydania bezdôvodného obohatenia. Hoci mal odvolací súd v úmysle poukázať na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 539/2020, citácia uvedená v odseku 15. odôvodnenia rozsudku nepredstavuje právne závery a úvahy ústavného súdu, ale ide o citáciu z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/194/2018 a z jeho rozsudkov sp. zn. 3Cdo/49/2014 a 7Cdo/26/2014, ktorú Ústavný súd SR uviedol v uznesení sp. zn. IV. ÚS 539/2020. Ústavný súd v uznesení sp. zn. IV. ÚS 539/2020 neuviedol žiadne právne závery ani úvahy, ktoré by podporovali a osvedčovali správnosť rozsudku napadnutého dovolaním, čím odôvodneniu názoru odvolacieho súdu chýba vecnosť a logickosť a nie je len zmätočné, ale aj arbitrárne. Odvolací súd sa podľa dovolateľa bližšie nevysporiadal so všetkými právne relevantnými skutočnosťami osvedčujúcimi aktívnu legitimáciu žalobcu a charakter opakovaného plnenia peňažnej náhrady. Podľa vyššie opísaného skutkového stavu je v zmysle dovolania zrejmé, že v rozhodnom období, za ktoré sa žalobca domáhal peňažnej náhrady voči žalovanej (titulom vydania bezdôvodného obohatenia), nebola Z. U. ani len vlastníčkou predmetného pozemku, čo bolo v konaní nesporne zistené. Ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. existoval medzi právnou predchodkyňou žalobcu a žalovanou nájomný vzťah na základe zmluvy č. 1/2004 zo dňa 19.10.2004. Ku dňu účinnosti uvedenej právnej úpravy neboli kumulatívne naplnené všetky zákonom požadované podmienky, nemohlo preto dôjsť k vzniku zákonného vecného bremena a žalovaná sa ďalším užívaním pozemku po zániku nájomného vzťahu bezdôvodne obohacovala na úkor žalobcu. K rovnakému právnemu názoru dospel Krajský súd v Prešove v rozhodnutiach sp. zn. 17Co/67/2019, 20Co/63/2019, 12Co/31/2020 a 5Co/113/2019, založených na rovnakom skutkovom a právnom základe. Ku dňu účinnosti zák. č. 66/2009 Z. z. teda žalovaná mohla dotknutý pozemok užívať na základe platného právneho titulu a budúcu situáciu mohla a mala primerane riešiť postupom predpokladaným v § 2 zák. č. 66/2009 Z. z. a ak by to nebolo možné, postupom uvedeným v § 3 tejto právnej normy (uzatvorenie dohody alebo vykonanie pozemkových úprav). Ak odvolací súd dospel k diametrálne odlišnému záveru ako súd prvej inštancie a ako ďalšie senáty odvolacieho súdu, javilo sa viac ako legitímnym očakávať, aby odvolací súd vo vzťahu k uvedenému záveru podal náležitý a presvedčivý výklad svojich úvah. Odvolací súd však v rozsudku nevysvetlil a nezdôvodnil ani ku akému okamihu (ktorému dňu) a prečo by malo vzniknúť zákonné vecné bremeno v prospech žalovanej. Odvolací súd neuviedol, aká významná zmena spoločenských pomerov alebo iná zmena v chápaní cieľa a úmyslu vymedzeného zákonodarcom v právnej norme nastala, resp. mohla nastať v intenzite zakladajúcej posun resp. odklon od výkladu zákona č. 66/2009 Z. z. prezentovaného odvolacím súdom v spomínaných rozhodnutiach. Odvolací súd sa síce vo vzťahu k uvedenému odvoláva na tzv. teleologický výklad, ktorý však podľa žalobcu nie je správny. V ďalšej časti dovolania dovolateľ ponúkol svoj výklad ustanovenia § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z., ktorý prezentoval aj v konaní pred súdmi nižších inštancií. Odvolací súd podľa dovolateľa konal nielen v rozpore s § 39 ods. 3 CSP, ale aj v rozpore s článkom 2 ods. 3 základných princípov CSP. Dovolateľ tiež poukázal na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k návrhu žalovanej na prerušenie konania.

4.2. Vo vzťahu k dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/, c/ CSP dovolateľ tvrdil, že odvolací súd aplikoval správny právny predpis, a to zák. č. 66/2009 Z. z. v spojení s vybranými ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ktoré ale nesprávne interpretoval. Za otázky zásadného právneho významu, ktoré neboli v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu doposiaľ vyriešené, žalobca označil otázku: 1. či mohlo vzniknúť zákonné vecné bremeno aj neskôr, ako ku dňu účinnosti zák. č. 66/2009 Z. z. a 2. či finančná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zák. č. 66/2009 Z. z. má charakter jednorazovej náhrady alebo charakter opakujúceho sa plnenia. Odvolací súd tieto otázky podľa dovolateľa nesprávne právne posúdil, keď zastal záver, že aktívne vecne legitimovanou mala byť právna predchodkyňa žalobcu resp. vlastníčka predmetných pozemkov v rozhodnom čase Z. U. a len ona mala právo na finančnú náhradu. Dovolateľ tiež nesúhlasil so záverom, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona alebo ku dňu zániku existencie zmluvného práva. Prvú nastolenú dovolaciu otázku dovolateľ, zjednodušiac obsah jeho rozsiahleho dovolania, odôvodnil tým, že zákonodarcu viaže vznik zákonného vecného bremena v zmysle § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. na nadobudnutie účinnosti tohto zákona (01.07.2009) a na neexistenciu iného zmluvne dohodnutého práva medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona. Ku dňu 01.07.2009 žalovaná užívala spornú nehnuteľnosť na základe nájomnej zmluvy č. 1/2004 zo dňa

19.10.2004, neboli preto kumulatívne naplnené všetky zákonom požadované podmienky vzniku zákonného vecného bremena a po zániku nájomného vzťahu sa žalovaná na úkor žalobcu bezdôvodne obohacovala. Ustanovením § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. mal zákonodarcu v úmysle iba dočasne upraviť vzťahy medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby. Zákon č. 66/2009 Z. z. sleduje najmä cieľ trvalého riešenia v zmysle scelenia vlastníctva k stavbe a k pozemku pod ňou v jednej osobe a iba do tohto okamihu zákon vytvára dočasne možnosť upraviť vzťahy dotknutých osôb prostredníctvom inštitútu vecného bremena za prísnych podmienok. Zriadenie vecného bremena malo predstavovať iba dočasnú úpravu vzájomných vzťahov medzi vlastníkom stavby a vlastníkom pozemku, ak ku dňu účinnosti zákona absentovala súkromnoprávna úprava ich vzťahu. Vznik zákonného vecného bremena automaticky po zániku zmluvného vzťahu nemôže byť na prospech účelu sledovanému zákonom č. 66/2009 Z. z.

4.3. Vo vzťahu k druhej nastolenej dovolacej otázke dovolateľ uviedol, že ústavný súd uznesením sp. zn. IV. ÚS 539/2020, na ktoré poukazuje odvolací súd, ústavnú sťažnosť odmietol bez toho, aby sa sám zaoberal charakterom náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva. Za ťažisko pre správne posúdenie tejto otázky označil dovolateľ nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 42/2015 zo dňa 12.10.2016. Ústavný súd síce skúmal súlad ustanovení zák. č. 657/2009 Z. z. o tepelnej energetike s Ústavou SR, ale uznal aplikáciu svojho v tomto náleze aj v ďalších zákonoch tvoriacich súčasť právneho poriadku SR, ktoré sa nijako nezaobierajú náhradou za zriadenie vecného bremena, vysloveného právneho názoru (o pravidelných platbách primeranej náhrady pri nútenom obmedzení vlastníctva počas jeho trvania), keď ako príklad spomenul § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. (v odseku 52. nálezu). Aj v uznesení sp. zn. II. ÚS 323/2017 Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že nemožno stotožňovať problematiku právnej úpravy zák. č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike s náhradou za vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov. Žalobcovi preto v zmysle uvádzaného nálezu patrí ako vlastníkovi pozemku finančná náhrada za vecné bremeno, ak by vzniklo podľa zák. č. 66/2009 Z. z., formou opakovaného plnenia, a to aj s odkazom na uznesenie NS SR sp. zn. 4MCdo/2/2014 alebo rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/102/2018 alebo rozsudok Okresného súdu Košice II sp. zn. 25C/61/2019. Žalobca trval na potrebe rozlišovania vecného bremena v prípade bytov a v prípadoch podľa zák. č. 66/2009 Z. z.

5. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žaloba bola v roku 2014 síce podaná o peňažné plnenie vo výške 4.500,- eur istiny, no predmetom odvolacieho konania bolo peňažné plnenie vo výške istiny 3.000,- eur, keďže žalobca nepodal odvolanie voči zamietajúcemu výroku. Minimálna mzda v roku 2014 bola 352 eur, jej desaťnásobok bol 3.520,- eur. Dovolanie podľa jej názoru preto v zmysle § 422 ods. 1 písm. a/ CSP nie je prípustné. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP uviedla, pokiaľ sa dovolací súd s týmto záverom nestotožní, že dovolateľom uvedená argumentácia vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nie je správna. V zmysle zjednocujúceho záveru najvyššieho súdu publikovaného pod č. 73 v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2016 právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/93 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona (01.09.1993). Žalovaná poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30.11.2020, podľa ktorého právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/93 Z. z. vzniká ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona a nemôže tomu byť inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. Odvolací súd teda správne posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, aplikoval príslušné právne predpisy a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil. Skutočnosť, že žalobca sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže bez ďalšieho viesť k vecnej správnosti ním prezentovanému právnemu záveru. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaná argumentovala, že procesným postupom súdu je len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda procedúra prejednávania veci, nie faktická meritórna rozhodovacia činnosť súdu. Postupom súdu nie je rozhodnutie súdu a ani niektorá časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie, úlohou ktorého je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol. V zmysle stanoviska najvyššieho súdu publikovaného pod R/2016 nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ OSP len výnimočne (keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov

podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania). Obsah súdneho spisu a najmä obsah odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu napadnutého dovolaním nedáva žiaden podklad pre uplatnenie označeného stanoviska, ktoré v každom prípade predstavuje krajnú výnimku a podľa rozhodovacej praxe odvolacieho súdu sa týka výlučne len celkom ojedinelých a extrémnych prípadov. Žalovaná si uplatnila nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či je splnená podmienka podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

7. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia a na jeho riadne odôvodnenie, zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca.

8. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Súd má povinnosť presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadnuť na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Všeobecný súd by mal v argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

9. Dovolateľ v dovolaní uviedol, že mu nie je zrejmé, na základe akých skutočností a s prihliadnutím na ktoré ustanovenia zákona dospel odvolací súd k záveru o vzniku zákonného vecného bremena. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd vysvetlil, že na obdobie, za ktoré žalobca uplatňuje náhradu za užívanie predmetu jeho vlastníctva (01.07.2011 - 30.06.2014, pozn. dovolacieho súdu) žiadne zmluvné právo nedopadá a tento priestor vyplňa zákonné vecné bremeno. V bode 14. odôvodnenia rozsudku odvolací súd konštatoval, že k uvedenému záveru dospel tam uvedeným teleologickým výkladom ustanovenia § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. (v podrobnostiach pozri bod 3. odôvodnenia tohto rozsudku dovolacieho súdu v spojení s ods. 16., 18., 19. rozsudku odvolacieho súdu). Žalobca vytýka odvolaciemu súdu, že v rozsudku napadnutom dovolaním nevysvetlil a nezdôvodnil, ku akému okamihu (ku ktorému) a prečo

malo vzniknúť zákonné vecné bremeno v prospech žalovanej. Dovolací súd zistil, že odvolací súd (v bode 16. svojho rozsudku) uviedol, že vecné bremeno vzniká ex lege dňom zániku existencie zmluvného práva, keď v bode 11. konštatoval, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a v priebehu odvolacieho konania sa na skutkových zisteniach nič nezmenilo. Súd prvej inštancie v bode 5. svojho rozsudku poukázal na zánik nájomného vzťahu založeného zmluvou č. 1/2004 medzi právnu predchodkyňou žalobcu a žalovanou, ktorý mohol skončiť najskôr uplynutím 6-mesačnej výpovednej lehoty dňa 31.12.2009, pričom v bode 14. konštatoval, že medzi stranami nebolo sporné, že žalovaná mala v minulosti aj ku dňu účinnosti zák. č. 66/2009 Z. z. k pozemku zmluvne dohodnuté užívacie právo, následne tento nájomný vzťah zanikol a v roku 2011 a neskôr v čase, za ktorý si žalobca uplatňuje náhradu za užívanie pozemku, tento nájomný vzťah netrval. Z takéhoto odôvodnenia je zrejmé, kedy a ako malo vzniknúť zákonné vecné bremeno v prospech žalovanej.

10. Za dôvod zmätočnosti rozsudku odvolacieho súdu dovolateľ označil, že „odvolací súd dospel k nepochopiteľnému a ničím nepodloženému záveru“ o tom, že aktívna legitimácia v konaní svedčí právnej predchodkyňi žalobcu, nakoľko právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z. alebo ku dňu zániku existencie zmluvného práva. Dovolací súd zdôrazňuje, že správnosť tohto skutkového záveru odvolacieho súdu nepodlieha prieskumu v dovolacom konaní podľa § 420 písm. f/ CSP; úlohou dovolacieho súdu je len preskúmať, či odvolací súd poskytol dostatočné a zrozumiteľné dôvody, na základe ktorých k tomuto záveru dospel. Dovolací súd z rozsudku odvolacieho súdu, a to ani v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie, nezistil bližšie dôvody, pre ktoré dospel odvolací súd k záveru, že vlastníčkou predmetných pozemkov v rozhodnom čase bola Z. U. a len ona mala právo na finančnú náhradu. Z obsahu odvolania žalovanej vyplýva tvrdenie, že vlastníčkou sporného pozemku bola ku dňu účinnosti zák. č. 66/2009 Z. z. (t. j. k 01.07.2009, nie ku dňu ukončenia nájomného vzťahu) pani Z. U. a jej právo na finančnú náhradu ako právo neprevoditeľné neprešlo na súčasného vlastníka, teda žalobcu, takže žaloba je podaná vecne nelegitimovanou osobou. Z uvedeného tvrdenia je zrejmé, že podľa žalovanej Z. U. bola vlastníčkou sporného pozemku ku dňu 01.07.2009, či však ňou bola aj ku dňu zániku existencie zmluvného nájomného práva (čo žalovaná v odvolaní netvrdila) alebo v období, za ktoré si žalobca uplatňuje náhradu, odvolací súd výslovne neuviedol. Dospel len k záveru, že v rozhodnom čase (ktorý vymedzil časovým úsekom 01.07.2011 - 01.07.2014) vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti nebol žalobca. So žalobným tvrdením žalobcu, že vlastníkom tejto nehnuteľnosti je on sám, sa odvolací súd zrozumiteľne a jasne (vychádzajúc z vykonaných dôkazov preukazujúcich vlastníctvo nehnuteľnosti) nevysporiadal. Okresný súd pritom vo svojom odôvodnení iba uviedol, že bezdôvodné obohatenie je potrebné vydať vlastníkovi pozemku. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd neodôvodnil, na základe čoho dospel k záveru o nedostatku aktívnej legitimácie žalobcu (resp. vlastníctve spornej nehnuteľnosti Z. U. v rozhodnom období), čo robí jeho rozsudok v tejto časti nepreskúmateľným. Dovolaciemu súdu potom nezostávalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

11. Odvolací súd sa bude v ďalšom konaní dôsledne zaoberať otázkou aktívnej legitimácie žalobcu požadujúceho náhradu za užívanie nehnuteľnosti, ktorá je a bola podľa jeho tvrdenia v jeho výlučnom vlastníctve, a to nielen vo vzťahu k žalobcom vymedzenému obdobiu, počas ktorého mal vzniknúť nárok na ním požadované plnenie. Ak odvolací súd dospeje k záveru, že vo veci je potrebné aplikovať ustanovenia zákona č. 66/2009 Z. z., potom sa jasným a zrozumiteľným spôsobom v dôvodoch svojho nového rozhodnutia vysporiada s otázkou vlastníckeho, prípadne nájomného vzťahu spornej nehnuteľnosti ako ku dňu účinnosti tejto právnej úpravy, tak ku dňu zániku nájomného vzťahu, ktorý zreteľne vo svojom rozhodnutí špecifikuje a tiež v období, za ktoré žalobca požaduje náhradu.

12. Existencia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP je sama osebe dôvodom pre zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie. Dovolací súd sa preto nemohol zaoberať prípustnosťou (a už vôbec nie dôvodnosťou) dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP.

13. Dovolací súd nad rámec dovolacieho prieskumu dáva do pozornosti, že problematika náhrady za zákonné vecné bremeno vzniknuté podľa ust. § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. bola medzičasom

predmetom viacerých rozhodnutí dovolacieho súdu napr. sp. zn. 2Cdo/194/2018 a 8Cdo/17/2019, 5Cdo/175/2019 a 5Cdo/116/2021. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4MCdo/2/2014 bolo zrušené nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 349/2015 zo dňa 19.01.2016. Ústavnú sťažnosť vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. novembra 2020 Ústavný súd Slovenskej republiky odmietol uznesením sp. zn. III. ÚS 537/2021 zo dňa 30. septembra 2021. Urobil tak z dôvodu, že sťažovateľmi spochybňovaný výklad relevantnej právnej normy v konkrétnych okolnostiach veci (nesúhlas s právnym názorom najvyššieho súdu, že sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď v čase vydania rozhodnutia odvolacieho súdu nebolo známe žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu meritórne riešiace otázku nároku na opakovanú primeranú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom podľa zák. č. 66/2009 Z. z.) sa môže stať predmetom ústavného prieskumu až vtedy, ak bude vec právoplatne skončená.

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.